

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»

Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

3 листопада 2023 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 3 листопада 2023 р., Мукачево / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2023. – 306 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «23» листопада 2023 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Бобирева О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1	
ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	
<i>Ангеліна Герич, Марія Кузьма-Качур</i> ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СТАНДАРТУ	10
<i>Іван Кушнір</i> ПЕРЕДВИЩА ФАХОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН	12
<i>Марина Ледок</i> ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	17
<i>Жанна Макара</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ	22
<i>Антоніна Микуліна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	26
<i>Sofiya Chovriy, Nikoletta Popovych,</i> THE PHENOMENON OF “CULTURAL COMPETENCE” IN INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC DISCOURSE	30
РОЗДІЛ 2	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	
<i>Дмитро Грегірчак</i> «АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ» ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	34
<i>Тетяна Гичка, Надія Брижак</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
<i>Анжеліна Пугач</i> МЕДІАОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	40
<i>Мирослава Томинець, Маріанна Горват</i> ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	45
<i>Михайло Яцура</i> АКМЕОЛОГІЧНИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	50

пізнавальної та практичної природоохоронної діяльності учнів; способів навчально-пізнавальної діяльності учнів; мисленнєвих дій та операцій шляхом аналізу, порівняння, узагальнення й класифікації природних об'єктів, вироблення вміння розкривати причинно-наслідкові зв'язки в природі; навичок самостійної роботи учнів з інформацією; засвоєння норм морального, етичного та естетичного ставлення людини до природи [3].

Загалом, вивчення природи у початковій школі має прикладний характер. Успішність цього процесу залежить від рівня безпосереднього чуттєвого сприйняття об'єктів і явищ природи. Тому необхідна належна навчально-матеріальна база для проведення обов'язкових лабораторних досліджень, практичних робіт, дослідницького практикуму та проектів, під час яких формуються більш складні практичні й дослідницькі вміння. Саме вони сприяють формуванню цілісної сучасної природничо-наукової картини світу.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
3. Тиві навчальні програми для 1 – 4 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Іван Кушнір

кандидат педагогічних наук, доцент
директор ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»

ПЕРЕДВИЩА ФАХОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН

Система передвищої фахової освіти України, як і решта сфер життя країни, зазнала серйозних втрат і руйнувань внаслідок нового етапу війни, який 24 лютого 2022 року проти України розпочала росія. Формування фахової передвищої освіти відбувається за екстремальних умов, перший набір фахового молодшого бакалавра відбувся у 2020 році, з 1 вересня вони пішли на навчання

в умовах поширення світової пандемії COVID-19, а з 24 лютого 2022 року Україна зіштовхнулася з війною проти росії. Все це змусило адаптувати освітній процес до нових умов. Україна має напрацювати зміст і концептуальне бачення відновлення та подальшої трансформації системи вищої освіти з урахуванням наслідків війни [1].

Фахова передвища освіта посідає в українській освітній системі проміжну сходинку між середньою освітою та «повноцінною» вищою освітою бакалаврського й магістерського рівнів. В Україні функціонує понад 600 закладів фахової передвищої освіти, де станом на 2022 рік навчалось близько 369 тис. студентів. Однією з важливих проблем цього освітнього рівня є те, що у низці випадків він готує студента не до виходу на ринок праці, а до продовження навчання на університетських програмах. Інший виклик — відсутність у ключових стейкхолдерів системного бачення місця фахової передвищої освіти в освітній системі України та основних координат її подальшого розвитку [3].

Передвища фахова освіта в контексті соціальних змін є важливою складовою сучасного освітнього процесу. Сучасне суспільство перебуває у постійному стані трансформації, що вимагає від фахівців нових компетенцій та підходів. Соціальні зміни впливають на те, якими навичками та знаннями мають бути оснащені фахівці, які готуються до роботи в різних галузях. Зазвичай зміни в суспільстві вимагають актуалізації передвищої фахової освіти, тож ось декілька ключових аспектів, що вказують на важливість адаптації освіти до вимог сучасного суспільства в контексті соціальних змін:

1. Адаптація до змін: передвища фахова освіта дозволяє здобувачам освіти отримувати актуальні знання і навички, що допомагають їм швидше адаптуватися до змін в суспільстві й ринку праці. На думку експертів, Україна найближчим часом буде змушена зосередитись у сфері освіти на: подоланні викликів воєнних руйнувань, переосмисленні та виробленні нового бачення системи загалом для забезпечення її всебічного розвитку, створенні позитивних умов для трансформації мережі закладів освіти, яка відповідатиме соціальним та економічним потребам України, підвищенні якості освіти, підтримці

забезпечення інноваційного навчального та дослідницького середовища, посиленні співпраці зі стейкхолдерами [2].

2. Роль війни в контексті змін: війна в Україні може бути фактором, що вплине на освітні процеси. Наприклад, вона може призвести до змін у фокусі освіти, більшого акценту на розвиток навичок виживання та конфліктології [1; 2].

3. Інтеграція в міжнародному вимірі: в контексті глобальних змін передвища фахова освіта України буде більш інтегрованою в міжнародний освітній простір. Іноземний досвід та міжнародні стандарти будуть впроваджені для підвищення якості освіти та забезпечення конкурентоспроможності українських випускників на світовому ринку [3].

4. Актуалізація навчальних програм фахової передвищої освіти є критично важливою для забезпечення того, що студенти отримують необхідні знання та навички для роботи в умовах війни та конфлікту. Ось кілька способів, якими можна актуалізувати навчальні програми [1; 3]:

1. Додавання спеціалізованих курсів: навчальні програми можуть бути оновлені для включення спеціалізованих курсів, які охоплюють аспекти військових дій, гуманітарної допомоги, медичного обслуговування в умовах війни та інших тем, пов'язаних з конфліктами.

2. Оновлення технічних та технологічних навичок: навчальні програми можуть акцентувати на розвитку навичок цифрової безпеки та використанні сучасних технологій для забезпечення зв'язку та безпеки.

3. Розвиток навичок управління стресом та адаптацією: студенти можуть навчитися ефективно керувати стресом та швидко адаптуватися до змін в умовах війни.

5. Міждисциплінарний підхід: соціальні зміни зазвичай не обмежуються однією галуззю знань. Фахівці повинні бути готові до роботи в умовах взаємодії різних галузей та використання знань з різних областей. Міждисциплінарний підхід в умовах війни може стати дуже корисним для забезпечення більш ефективної реакції та вирішення складних проблем,

пов'язаних із воєнними конфліктами. Ось кілька способів, якими міждисциплінарний підхід може бути використаний в цьому контексті [3]:

1. Збільшення розуміння причин та наслідків конфлікту: допомагає аналізувати воєнний конфлікт з різних точок зору, включаючи політичний, економічний, соціальний, психологічний та гуманітарний аспекти. Це допомагає краще розуміти корені конфлікту та сприяти мирним рішенням.

2. Спільна розробка рішень та стратегій: об'єднує фахівців з різних галузей для спільної розробки стратегій та рішень щодо управління конфліктом, гуманітарної допомоги та відновлення після війни.

3. Вивчення психологічних наслідків війни: залучення психологів, соціологів та медичних фахівців для вивчення психологічних наслідків війни та розробки програм психологічної підтримки.

6. Гнучкість та індивідуалізація в рамках соціальних змін в фаховій передвищій освіті в умовах війни можуть відігравати важливу роль у забезпеченні того, що студенти та фахівці отримують необхідну підготовку та підтримку, яка відповідає їхнім індивідуальним потребам та умовам. Ось деякі способи, якими це може бути досягнуто [2]:

1. Гнучкість навчальних планів: освітні заклади можуть надавати студентам можливість вибору предметів та курсів в рамках своїх основних програм. Це дозволяє студентам зорієнтувати свою освіту відповідно до їхніх індивідуальних цілей та інтересів.

2. Персоналізоване навчання: освітні програми можуть включати підходи до персоналізованого навчання, де студенти отримують індивідуальний підхід до навчання та підтримки. Це дозволяє враховувати різні потреби та рівень навчання студентів [1].

3. Можливість онлайн-навчання: в умовах війни, коли доступ до освітніх закладів може бути обмеженим, онлайн-навчання стає важливим інструментом. Студенти можуть вчитися з використанням інтернету та віддалених технологій, навіть якщо вони знаходяться у віддалених або небезпечних районах [3].

7. Підтримка індустрії 4.0.

Наприкінці 2022 року на засіданні Уряду було презентовано програму «Освіта 4.0: український світанок», розроблену Міністерством освіти і науки. У сфері фахової передвищої, вищої освіти і науки програма передбачає декілька цілей, завдань та індикаторів їх виконання. Серед основних – спрямованість на повоєнну відбудову, збільшення довіри до освітньої, наукової та експертної діяльності університетів і формування сучасної мережі та новітньої інфраструктури вищої освіти. Програмою «Освіта 4.0» визначено низку завдань у напрямі інтеграції до європейського освітнього та наукового просторів, зокрема «гармонізацію освітнього та наукового законодавства і державної політики України з ЄС» [1; 2].

8. Розвиток м'яких навичок: програми передвищої фахової освіти можуть включати навчання міжособистісним навичкам, таким як комунікація, переговори та врегулювання конфліктів, що можуть бути корисними в умовах війни. Розвиток м'яких навичок в фаховій передвищій освіті в умовах війни може бути важливим завданням, оскільки ці навички грають ключову роль у сприйнятті та розв'язанні проблем, а також взаємодії з іншими людьми в стресових та надзвичайних обставинах. Вивчення та розвиток м'яких навичок в контексті війни може здійснюватися наступними способами:

1. Спеціалізовані програми з психологічної підготовки: освітні заклади можуть створити спеціалізовані програми, спрямовані на підготовку фахівців до роботи в умовах стресу та травматичних ситуацій. Ці програми можуть включати тренування з психологічної стійкості, емоційного інтелекту та психосоціальної підтримки.

2. Тренінги з медіа-грамотності: вивчення медіа-грамотності може допомогти студентам розрізняти правдиву інформацію від фейкових новин та пропаганди, що може бути особливо важливим в умовах війни.

Узагальнюючи все вище сказане можна констатувати, що фахова передвища освіта є ключовим елементом у забезпеченні ефективного управління якістю освіти, оскільки вона надає базові знання та наукові досягнення студентам, формуючи їх як фахівців. Передвища фахова освіта в Україні в

контексті соціальних змін вимагає реформ, забезпечення якості та інновацій. Вона є ключовою у підготовці фахівців, які будуть готові відповідати потребам сучасного світу та вирішувати виклики, включаючи наслідки війни.

Список використаних джерел:

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення 09.10.2023 р.).
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 08.09.2023 р.)
3. Шаров О. Особливості управління закладами фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану, слайди 12–20. URL: <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/10/sharov-pro-osoblyvosti-upravlinnya-zvo-v-umovah-voynenogo-stanu-2022-10-19.pdf> (дата звернення 17.10.2023 р.).

Марина Лєдок

викладач кафедри інформатики

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Поступ українського суспільства до європейського простору потребує формування фахівця-професіонала, котрий не задовольняється лише засвоєними в процесі професійної підготовки певними знаннями й уміннями, а потребує використання об'єктивно існуючих можливостей задля досягнення кращих результатів у подальшій діяльності та саморозвитку.

Відтак майбутній вчитель повинен компетентно підходити до виконання професійних завдань, перебувати в постійному творчому пошуку, що дасть змогу швидше досягти вищого рівня професіоналізму. Водночас формування особистості учителя на морально-гуманній основі значно актуалізується на етапі оновлення змісту сучасної вищої освіти. Це означає, що першочерговим завданням викладачів закладів вищої освіти постає пошук ефективних форм, змісту навчання, що базуються на емоційно-етичних засадах формування відповідних компетентностей у молоді.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>